

УДК 330.35

*В. М. Марченко,
д. е. н., професор кафедри економіки і підприємництва ФММ НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського»
Н. О. Навроцький,
студент гр. УЕ-51м ФММ НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського»*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОНЯТЬ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ЕКОНОМІЧНИЙ, РЕСУРСНИЙ ТА ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛИ ПІДПРИЄМСТВА

V. M. Marchenko, N. O. Navrots'kyj

INTERRELATION OF TERMS CAPACITY OF ENTERPRISES, ECONOMIC, RESOURCE AND PRODUCTION POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

Стаття присвячена дослідженню взаємозв'язку таких категорій як «потенціал підприємства», «економічний потенціал підприємства», «ресурсний потенціал підприємства», «виробничий потенціал підприємства». При проведенні даного дослідження автором був використаний аналітичний метод, за допомогою якого проводився глибокий аналіз підходів до визначення економічного потенціалу підприємства та досліджувалась сутність категорій «економічний потенціал підприємства», «ресурсний потенціал підприємства», «виробничий потенціал підприємства». Проаналізовано та систематизовано підходи до трактування сутності економічного потенціалу підприємства. Детально розглянуто кожен з визначених підходів. Визначено широке та вузьке значення поняття «виробничий потенціал підприємства». Таким чином, проведене теоретичне дослідження надає розуміння щодо розмежування чи отождошення виробничого потенціалу підприємства з ресурсним та економічним та визначення рівня їх взаємозв'язку.

The article investigates interrelation of such categories as "potential enterprise", "economic potential of the enterprise", "resource potential of the enterprise", "production potential of the enterprise". In this research, the author used analytical method by which conducted a deep analysis approaches to determining the economic potential of the enterprise and investigated the essence of categories "potential enterprise", "economic potential of the enterprise", "resource potential of the enterprise", "production potential of the enterprise". Analyzed and systematized approach to the interpretation of the essence of the economic potential of the enterprise. Considered in detail each of these approaches. Determined broad and narrow meaning of "production potential of the enterprise". As follows, conducted theoretical research provides understanding of the separation or identification of the production potential of enterprise with resource and economic and determination of their interrelation.

Ключові слова: *потенціал підприємства, економічний потенціал підприємства, ресурсний потенціал підприємства, виробничий потенціал підприємства.*

Keywords: *enterprise potential, economic potential of the enterprise, resource potential of the enterprise, industrial potential of the enterprise.*

Постановка проблеми. Будь-який господарюючий суб'єкт намагається досягти найкращого результату. Чи то максимізація фінансових результатів, чи розширення територій ринку, чи вихід на міжнародну арену тощо. Проте на цей результат весь час залежить від різних факторів, що прямо чи опосередковано впливають на нього. Саме тому будь-який господарюючий суб'єкт має ефективно управляти своїм потенціалом.

Звісно, всі ми чули поняття економічний, ресурсний та виробничий потенціали підприємства. Вчені-економісти проявляють постійну зацікавленість даними категоріями. На сьогоднішній день існує безліч думок з приводу визначення сутності цих понять. Більшість з них науково обгрунтовані та описані в економічній науковій літературі. Проте, коли починаєш працювати з даними категоріями виникає питання як співвідносяться вони між собою. Відповідь на дане питання можливо дати, шляхом дослідження різних думок висвітлених в економічній літературі з приводу взаємозв'язку даних категорій.

Узагальнене розуміння щодо співвідношення цих категорій є актуальним не тільки для науки, а й для практичних цілей, оскільки розуміння їх взаємозв'язку, формує адекватний підхід до ефективного управління тим чи іншим потенціалом підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження сутності потенціалу підприємства, його структури, оцінки та управління розглядаються у працях вчених, таких як А.І. Анчішкін, О.В. Ареф'єва, О.Ф. Балацький, Б.Є. Бачевський, В.Г. Бикова, В.Н. Гавра А.А. Герасимов, Л.С. Головова, І.З. Должанський, Т.В. Калінеску, Н.С. Краснокутська, І.В. Заблоська, Н.В. Касьянюк, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотько, Т.Д. Костенко Н.С. Краснокутська, Є.В. Лапін, Б.М. Мізюк, О.І. Олексюк, І.П. Отенко, В.В. Пастухова, Л.Д. Ревуцький, О.О. Решетняк, І.М. Репіна, В.В. Россоха, В.Ф. Савченко, М.В.Савченко, Л.В. Скоробогата, Д.В. Солоха, С.І. Ускова, О.С.Федонін, С.О. Філатова, А.Г. Фонотов, В.М. Шаповал І.М. Школа та багато інших. Аналіз літературних джерел з даної проблеми свідчить про те, що вчені найчастіше оперують такими термінами як «потенціал підприємства», «економічний потенціал підприємства», «ресурсний потенціал підприємства», «виробничий потенціал підприємства». Попри постійну зацікавленість вчених-економістів даними категоріями, єдиного підходу в розмежуванні чи то в тотожності даних понять досі немає.

Формулювання цілей статті. Метою цього дослідження є узагальнення наукових поглядів та розмежування таких понять як «економічний потенціал

підприємства», «ресурсний потенціал підприємства», «виробничий потенціал підприємства».

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи такі категорії, як «потенціал підприємства» (ПП), «економічний потенціал підприємства» (ЕПП), «ресурсний потенціал підприємства» (РПП), «виробничий потенціал підприємства» (ВПП), з часом приходиш до висновку, що в економічній науковій літературі існує декілька поглядів, щодо їх розмежування та ототожнення. І так, одна з поширених думок, що ЕПП і є ПП, тобто ототожнюють цих два поняття. Інша думка, коли економічний потенціал досліджується лише на макrorівні, тобто за межами підприємства, наприклад економічний потенціал держави. Ще одна думка, коли ЕПП є ширшою категорією від ПП, оскільки остання не включає у свою структуру економічних зв'язків. Деякі з вчених, навпаки ж, вважають ЕПП складовою ПП, до якого ще входять також ВПП та РПП. Також популярним є бачення ВП, як структурної частини ЕК, при цьому ВП пов'язують лише з виробничою потужністю підприємства.

Як бачимо, єдиного підходу у розмежуванні чи ототожненні даних категорій не існує. Причину цього можливо віднайти в різному трактуванні сутності поняття економічного потенціалу. Так, проаналізувавши визначення сутності досліджуваних категорій науковцями, можливо об'єднати їх в три основні підходи: ієрархічний, ресурсний, системний.

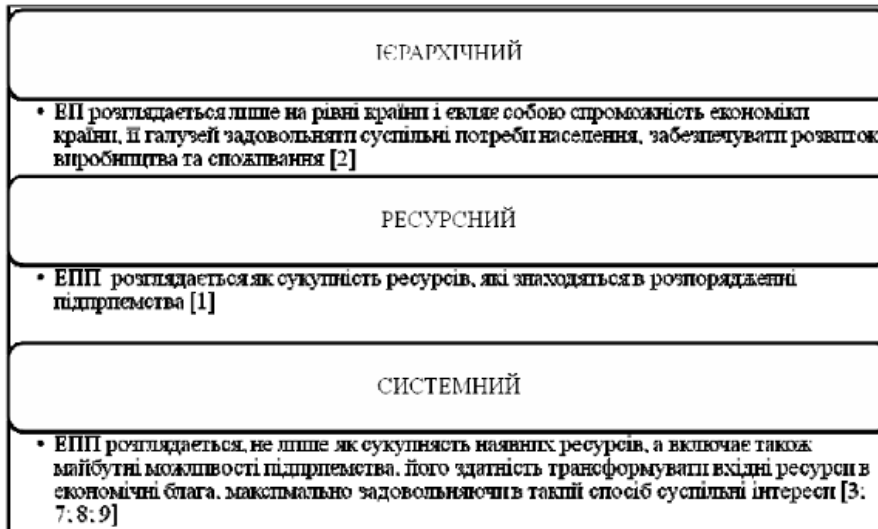

Рис. 1. Підходи до трактування сутності економічного потенціалу підприємства

Так, при ієрархічному підході, економічний потенціал розглядається лише на рівні країни, на рівні ж підприємства виникає «потенціал підприємства», який охоплює, в тому числі, «ресурсний потенціал» - наявні ресурси підприємства, та «виробничий потенціал» - виробничу потужність підприємства [2].

За ресурсним підходом, потенціал підприємств ототожнюється з економічним потенціалом підприємства та ресурсним потенціалом підприємства. Тобто цих три категорії, в даному випадку, є тотожними [1; 4].

І, нарешті, за системним підходом економічний потенціал підприємства включає в себе не лише сукупність ресурсів, а й можливості підприємства та його здатність ефективно використовувати дані ресурси та можливості задля забезпечення свого стійкого розвитку. Ресурсний потенціал підприємства, за такого підходу, являє собою сукупність наявних видів ресурсів, пов'язаних між собою, використання яких сприяє досягнення стійкого розвитку. Тобто, в даному випадку, економічний потенціал підприємства і більш ширшим поняттям, ніж ресурсний потенціал підприємства, оскільки він включає в себе економічні та організаційні зв'язки [3; 7; 8; 9].

Щодо розмежування чи ототожнення виробничого потенціалу з ресурсним та економічним, то тут все залежить від того, в якому розуміння (широкому чи вузькому) трактується ВПП. Якщо ВПП ототожнюється лише з виробничою потужністю підприємства, то зрозуміло, що ВПП є складовою РПП та ЕПП. Якщо ж, розглядає ВПП в широкому розумінні, а саме як систему функціонуючих та потенційних можливостей структурованої сукупності виробничих ресурсів підприємства, яка здатна забезпечити виробництво конкурентоспроможної продукції та отримувати максимальний ефект від операційної діяльності підприємства, то дане поняття є тотожним з РПП та ЕПП.

Отже, дослідивши різні наукові погляди, неможливо сказати однозначно, що категорії ЕПП та РПП є тотожними чи відмінними одна від одної. Так, з однієї сторони ці два поняття є синонімами, адже ресурси та економічні блага являють собою одне і теж і мають однакові одиниці виміру (натуральні, грошові чи інші). З іншого боку, дані поняття різні, проте сильно пов'язані між собою, адже вони у своїй структурі охоплюють матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні та ін. ресурси. Проте ЕКП, на відміну від РПП, у своєму складі має різноманітні економічні зв'язки, що і робить його більш ширшим поняттям від РПП.

Висновки. Провівши аналіз визначення сутності таких категорій як «потенціал підприємства», «економічний потенціал підприємства», «ресурсний потенціал підприємства», «виробничий потенціал підприємства» в економічній літературі, стає зрозумілим, чому досі не має єдиного підходу в розмежуванні чи в ототожненні даних понять. Слід пам'ятати, що на сьогоднішній день не існує єдиного підходу і єдиної концепції щодо сутності розглянутих категорій. Багато вчених прийшли до тієї думки, що потенціал підприємства є найбільш загальною категорією, що охоплює економічний, ресурсний та виробничий ПП. Слід зазначити, що ЕПП та РПП, з одного боку, є синонімами, з іншого – РПП є складовою ЕПП. Ці дві категорії є досить сильно пов'язаними між собою та складаються з однакових елементів. З одного боку, РПП є основою, фундаментом, базою ЕПП. З іншого боку, ЕПП за допомогою використання економічних та організаційних зв'язків ефективно використовує РПП. Щодо розмежування чи ототожнення ВПП з ресурсним та економічним, то тут все залежить від того, в якому розуміння (широкому чи вузькому) трактується ВПП. Отже, необхідно пам'ятати наявність тісних зв'язків між даними категоріями, тому використовувати системний підхід при управлінні тим чи іншим потенціалом.

Література.

1. Абалкин Л.И. Диалектика социалистической экономики. / Л. И. Абалкин. – М.: Мысль, 1981. - 351с.
2. Балацкий О.Ф. Экономический потенциал административных и производственных систем. Монография / О. Ф. Балацкий. – Сумы: Университетская книга, 2006. – 972 с.
3. Гавра В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання / В. Н. Гавра, Е. А. Божко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.
4. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства / І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Рашупкіна; навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
5. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: формування та використання: підручник / Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, В.В. Морева, О.В. Белякова, О.Б. Балакай. – Донецьк: Вид-во Цифрова типографія, 2012. –257 с.
6. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. / Н.С. Краснокутська. – К: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
7. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятий промышленности: формирование, оценка, управление [Текст]: дис. ... д-ра экон. наук : 08.07.01 / Лапин Евгений Васильевич. – Сумы, 2006. – 432 с.
8. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч.- метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк; Міністерство освіти і науки України, Київський національний економічний університет. Київ : КНЕУ, 2005. – 261 с.

References.

1. Abalkin L.I. (1981), *Dialektika socialisticheskoy jekonomiki* [Dialectics of socialist economy], Mysl', Moscow, Russia.
2. Balackij O.F. (2006), *Jekonomicheskij potencial administrativnyh i proizvodstvennyh sistem* [The economic potential of administrative and production systems], Universitetskaja kniga, Sumy, Ukraine.
3. Havra V. N., Bozhko E. A. (2004), *Potentsial pidpryemstva: formuvannia ta otsiniuvannia*, [Potential enterprises: development and evaluation], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
4. Dolzhans'kyj I.Z., Zahorna T.O., Udalykh O.O., Herasymenko I.M., Raschupkina V.M. (2006), *Upravlinnia potentsialom pidpryemstva*, [Enterprise management potential], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
5. Kas'ianova N.V., Solokha D.V., Moreva V.V., Bieliakova O.V., Balakaj O.B. (2012), *Potentsial pidpryemstva: formuvannia ta vykorystannia*, [Potential enterprises: formation and use], Tsyfrova typohrafiia, Donetsk, Ukraine.
6. N.S. Krasnokuts'ka (2005), *Potentsial pidpryemstva: formuvannia ta otsinka*, [Potential enterprises: development and evaluation], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
7. Lapin E. V. (2006), "The economic potential of industrial enterprises: formation, evaluation, management", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy,NTU "KhPI", Sumy, Ukraine.
8. Fedonin O.S., Riepina I.M., Oleksiuk O.I. (2005), *Potentsial pidpryemstva: formuvannia ta otsinka*, [Potential enterprises: development and evaluation], KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"